

Vragen aan de Fontein

'DOCHTERS en KNIEËN' (Genesis 37:35; 30:3)

Vraag 1:

Laat ik nu denken, dat Jacob één dochter had, nl Dina, maar dan lees ik in Ge 37:35, dat hij getroost werd door al zijn zonen en al zijn dochters.

Antwoord :

In dit artikel beantwoord ik twee vragen. Het eerste antwoord betreft de vraag of Jacob behalve Dina nog meer dochters had, zoals de bovengenoemde tekst suggereert.

In de Bijbel wordt enkel Dina aangeduid als de dochter van Jacob (Ge 30:21). We weten niet zoveel van haar. Het meest bekend is ze geworden uit het nare verhaal dat we kunnen lezen in Ge 34. We lezen daar, dat Dina, als dochter van Jacob en Lea, verleid wordt door de zoon van koning Hemor, Sichem geheten. Hij is erg verliefd op haar en wil haar trouwen. Simeon en Levi, twee broers van Dina, ondernemen een bloedige wraakactie die door hun vader Jacob hen niet in dank wordt afgenomen. Als in het apocriefe boek 'Judith' (9:2) wordt vermeld, dat de actie in opdracht van de Here God plaats vond, dan is dat één van de vele historische onwaarheden waar dat boek om bekend staat. Dat Jacob de wraakactie afkeurt, blijkt o.m. aan het eind van zijn leven, wanneer beide broers geen grondgebied toegewezen krijgen en hun erfdeel overgaat naar de beide zonen van Jozef (Ge 49:5-7; 48:22). Er wordt verondersteld, dat Dina ongehuwd is gebleven.

Had Jacob nu meer dochters? Tenslotte wordt niet enkel in Ge 37:35 gesuggereerd, dat hij meer dan één dochter had, want als vermeld wordt in Ge 46:7, welke personen naar Egypte trekken, dan kunnen we lezen: '*Zijn zonen en kleinzonen, zijn dochters en kleindochters en zijn gehele kroost bracht hij met zich naar Egypte.*' Weer is hier sprake van 'dochters'. Joodse commentaren geven hier en daar aan, dat iedere zoon die Jacob geboren werd ook een tweelingzuster had. Nu lijkt me die verklaring wat te fantasieerijk. Een feit is wel, dat wanneer we de geschiedenissen van de aartsvaders lezen, het opvalt, dat de nadruk valt op de mannen en zonen en dat de dochters vaak niet genoemd worden. Jacob moet uiteraard behalve veel kleinzoons ook veel kleindochters hebben gehad, maar het viel me op, dat van de kleindochters van Jacob enkel de dochter van Aser bij name wordt genoemd (Ge 46:17; 1Kr 7:30). Nu dient wel vermeld te worden, dat in vroegere tijden schoondochters ook vaak 'dochters' werden genoemd. Ik denk daarbij aan het verhaal van zoals beschreven in het boek 'Ruth'. Daar worden Orpa en Ruth in hoofdstuk 1 zowel aan geduid met 'schoondochters' als met 'dochters' (Ru 1:6, 11 en zie ook Ru 2:2). We kunnen dus niet helemaal uitsluiten, dat Jacob be-

halve Dina nog meer dochters had, maar het is meer waarschijnlijk, dat met ‘dochteren’ in Ge 37:35 en 46:7 bedoeld wordt op ‘schoondochters’.

Vraag 2:

In Ge 30:3 staat een zinsnede die ik niet begrijp. Rachel zegt daar: ‘Hier is mijn slavin Bilha, kom tot haar, en zij bare op mijn knieën, opdat ook ik uit haar gebouwd worde.’ Wat moet ik me bij dat baren op de knieën van Rachel voorstellen?

Antwoord :

De aartsvaders hadden geen geschreven wetten van de Here God en als mensen van hun tijd zullen ze zich ook mede geconformeerd hebben aan de gewoonten en gebruiken die toentertijd heersten. We weten iets van die gebruiken dankzij een wetboek daterend uit ongeveer 1700 jaar v. Chr., het wetboek van Hammoerabi. In dat wetboek staat o.m. te lezen, dat een man slechts een tweede vrouw mag nemen als de eerste onvruchtbaar blijkt te zijn. De eerste vrouw kan echter belemmeren, dat haar man een tweede vrouw neemt, door hem een slavin aan te bieden. Het kind van Jacob en Bilha, de slavin, wordt letterlijk op de knieën, op de schoot van Rachel geboren. Daarmee adopteert zij het pasgeboren kind en heeft tevens het recht het kind een naam te geven (Ge 30:6). Volgens dit recht waren dus Dan en Naftali kinderen van Rachel. In het Hebreeuws is het woord ‘knie’ verwant aan het woord ‘zegen’. Rachel haar wens zal ongetwijfeld geweest zijn, dat ze kinderzegen op haar knieën zou ontvangen. We lezen in Ge 30:7,8, dat Bilha weer zwanger wordt. Ook dat kind van de slavin zal zeker, naar de gewoonte van die tijd, op de knieën, d.w.z. op de schoot van Rachel zijn geboren, want zij is het die het knaapje een naam geeft. Ik heb moeite met de vertaling van de NBV. Daar wordt het vers als volgt weergegeven: ‘Als zij kinderen baart, dan zal ik die op mijn knieën nemen...’ Bij deze vertaling wordt de diepere gedachte van adopteren volkomen ondergesneeuwd en wegvertaald.

Ik vraag me overigens wel af, wat het draagmoederschap met Bilha heeft gedaan. Ze moest een kind dragen dat niet in liefde was verwekt, een kind dat ze mocht zogen, een paar jaar mocht helpen opvoeden, maar dat nooit helemaal van haar alleen zal zijn geweest.

Helaas is tegen de vertaling van Ge 50:23 in de NBV hetzelfde bezwaar in te brengen als in het geval van Ge 37:35. In die vertaling is Ge 50:23 als volgt weergegeven: ‘Hij zag Efraïms kleinkinderen nog, en ook de geboorte van de kinderen van Machir, de zoon van Manasse, maakte hij nog mee’, terwijl de NGB dichter bij het oorspronkelijke staat met de vertaling: ‘ook de kinderen van Makir, de zoon van Manasse, werden op Jozefs knieën geboren’. Zoals de kinderen van Bilha op de knieën van Rachel werden geboren (Ge 30:3) en zij daarmee die kinderen adopteerde en zoals Jacob de twee zonen van Jozef, Efraïm en Manasse, tussen zijn knieën nam en eveneens adopteerde (Ge 48:12), zo adopteert Jozef de kinderen van Machir en beschouwt ze daarmee als zijn eigen kinderen. Wat de aanleiding daartoe was, blijft in het duister. Het viel me wel op, dat de naam ‘Machir’ betekent ‘degene die is verkocht’ en is dat niet hetgeen Jozef is overkomen (Ge 37:28). Machir moet wel een heel bijzonder persoon geweest zijn, anders zou Jozef vast de kinderen van Machir niet hebben geadopteerd en hen daarmee hebben laten delen in de erfenis.

Ik wens U Gods rijke zegen bij het lezen en het bestuderen van deze artikelen.

Br. Kees van der Bijl (kvdbijl@gmail.com)